Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 6 (3521) Варшава, 9 лютого 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Павла Лози

«З цього року хочемо, щоб адміністрацією Об'єднання займався Перемишль». с. 2

Меншини отримають 21 мільйон злотих на реалізацію своїх завдань. с. 3

Іван Сирник: «Настав час передати естафету молодому керівництву». с. 8

ISSN 027-8254
06
9 770027 825252

eprasa.pl 7ce1a50610

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

«З цього року хочемо, щоб адміністрацією Об'єднання займався Перемишль»

Розмова з головою ОУП Мирославом Скіркою

Мирослав Скірка

– Цього року ОУП отримало дотації на рівні 1,42 мільйона злотих. На свою основну діяльність організація має трохи більше ніж 497 тисяч. Минулого року це було 352 тисячі. Чи викликає це питання в представників інших меншинних організацій, звідки ця різниця і чому їм на стільки не підняли фінансування?

– Розмір дотацій, які ми отримали на основну діяльність (dotacja podmiotowa), на 100 тисяч більший, ніж подано в заявці до міністерства. Сума в нашій заявці базувалася на розрахунку потреб, які ми маємо не як регіональна організація, а загальнопольська з розгалуженою структурою. У нас є відділи, гуртки, кілька домівок, які ми утримуємо. Це правда, що в середньому ми отримали більше субсидій на поточну діяльність, ніж інші організації. Але це пов'язано з тим, що, по-перше, ми додатково обґрунтовували потребу додаткових коштів у зв'язку зі зміною системи управління організацією, бо з цього року хочемо, щоб адміністрацією Об'єднання займався Перемишль.

По-друге, таке збільшення витрат на основну діяльність відбулося за рахунок «цільових дотацій». Це означає, що нам довелося перераховувати кошти з діяльності осередків на утримання всієї організації. У кінцевому розрахунку це не означає, що ми отримали більше грошей, ніж інші меншини. Нам довелося просити міністерство перенести кошти з цільової субвенції на основну діяльність у зв'язку з необхідністю змінити структуру управління організацією.

– Саме про це йшлося на жовтневому засіданні Головної ради ОУП, де з усіх присутніх на той час голів відділів лише голова Мазурського був проти таких «переміщень» у бюджеті.

– Точно. Таке рішення ми прийняли під час голосування на минулому засіданні ради. Після розподілу коштів у міністерстві ми досягли задуманого, хоча не в тому фінансовому вимірі, про який думали. Тож залишаємося в бюджетній ситуації, коли у нас є гроші на існування, але немає на розвиток. Також поки що у нас немає грошей ні на інвестиційну діяльність, ні на збільшення потенціалу організації.

– Якщо говорити про потенціал. Ви вже були на кількох звітно-виборчих засіданнях у відділах. Мабуть, постало питання – навіщо зараз Перемишлю надавати координацію та бухгалтерію цілої організації?

– Відомо, що люди мають підготувати документацію, розрахуватися тощо. Цього не зробить жодна будівля у Варшаві чи іншому місті, а конкретно люди: працівник кадрів, бухгалтер та інші. Зараз ситуація з кадрами у Варшаві змінюється. Стефанія Лайкош, членкиня Головної управи ОУП, яка протягом багатьох років відповідала в Об'єднанні, серед іншого, за розрахунки, йде на пенсію. До того ж за останні два роки наше адміністративне та бухгалтерське навантаження зросло через війну. Тому потрібна нова команда, яка могла б координувати поточну діяльність. І станом на сьогодні Перемишль може прийняти ці завдання. У нас немає стільки людей ні на Мазурах, ні в Ольштині, ні в Щеціні, ні у Варшаві. А працевлаштувати відповідну кількість людей у Варшаві значно дорожче, ніж у Перемишлі. Тому зупинили свій вибір на Перемишлі. Крім офісної бази в Народному домі, там є люди, які за останні роки війни навчилися та набули досвіду, зокрема і в бюрократичній роботі, пов'язаній з проєктами для біженців. Цей потенціал ми хочемо використовувати як постійну команду, яка буде адмініструвати роботу Об'єднання в питаннях документообігу, розрахунків тощо.

– Ви згадали про кошти. Чи це дає фінансове полегшення для організації?

– Певною мірою так, тому що сьогодні команда з Перемишля ще працює над проєктами, пов'язаними з біженцями, за якими вони працевлаштовані. Тому це також дозволяє нам зберегти нашу команду у Варшаві. Завдяки цьому ми маємо можливість впорядкувати та завершити адміністративно-бухгалтерські справи проєктів, які реалізовували до 2024 року, а Перемишль перейме поточну діяльність з початку 2025 року. З часом перемиська команда повинна бути найнята для роботи в ОУП. І так воно має функціонувати надалі, щоб усю документацію відправляли до Перемишля. Я вважаю, що немає різниці, чи діячі, наприклад, із Щеціна надсилатимуть документи до Варшави чи до Перемишля. Місце для документообігу насправді не має значення.

– А що з Варшавою?

– Немає нічого вічного. Напевно, з погляду логістики Варшава має перевагу в тому, що розташована в центрі. Для засідань головних рад чи Управи ОУП це краще, ніж подорожувати, наприклад, з Помор'я чи Мазур до Перемишля. Але це не означає, що у Варшаві ми маємо працювати за тією ж формою і з такою структурою, що й досі. Ці питання обов'язково порушуватимуться під час травневого З'їзду організації та згодом на засіданнях головних рад. І відповідні рішення у цій справі, безумовно, базуватимуться на розрахунку прибутків, збитків і насамперед можливостей. ●

eprasa.pl 7ce1a50610

Григорій СПОДАРИК
Фото Павла Лози

Меншини отримають 21 мільйон злотих на реалізацію своїх завдань

Сеймова комісія нацменшин 23 січня розглянула інформацію міністра внутрішніх справ та адміністрації про дотації на нацменшинні потреби у 2025 році.

Міністерство підтримає виконання 298 завдань цільовими дотаціями на суму майже 14,3 мільйона злотих, а ще 4 мільйони буде виділено на цільові ґранти, що покривають 65 завдань. Також міністерство вирішило перерахувати 3 мільйони злотих з Церковного фонду на потреби меншин.

Григорій Купріянович, співголова Спільної комісії уряду та меншин, який брав участь у сеймовій дискусії, заявив, що таке помітне збільшення фінансування відбувається вперше за багато років. Для порівняння: нацменшинний бюджет десять років тому становив 15 мільйонів злотих, а поточна сума охоплює 21 мільйон.

«Ми розглядаємо це як початок хорошого шляху до кращої моделі фінансування», – зазначив Григорій Купріянович. За його словами, потрібен також постійний механізм для збалансування інфляції та загального зростання витрат. Він підрахував, що за останні десять років мінімальна заробітна платня зросла майже на 180%. Ще однією проблемою є відсутність стабільних правил надання субсидій. Нові положення розробляють щороку, а це означає, що організації повинні щоразу вивчати нові правила. До того ж з кожним роком вони стають все більш складними, іноді навіть паралізують діяльність. Ще одна перешкода – ґрантова система. Меншини, які не мають стійкого річного бюджету, як, наприклад, будинки культури у ґмінах, не знають, які завдання вони зможуть реалізувати, поки не буде підписано конкретний договір. А договори, своєю чергою, часто підписують з великим запізненням. Це означає, що перші місяці року організації змушені працювати, майже не маючи коштів.

Секретар Товариства словаків у Польщі Людомір Моліторіс, говорячи про провал політики щодо меншин у контексті браку фінансових ресурсів для поточної діяльності, висунув пропозицію передати питання національних та етнічних меншин від Міністерства внутрішніх справ та адміністрації до Міністерства культури та національної спадщини.

Відповідаючи на це запитання, представники урядової сторони зауважили, що рішення про такий перехід має приймати прем'єр-міністр. За їхньою оцінкою, організації меншин загалом претендують на значно більші кошти, а для фінансування всіх завдань міністерство мало б виділити суму понад 40 мільйонів злотих.

Державна сторона відреагувала й на зауваги про зростання формальних вимог, вказавши, що це потрібне з огляду на «раціональне та правильне управління державними коштами». Крім того, міністерство щорічно перевіряє Найвища контрольна палата, і деякі з вимог пов'язані з результатами перевірок.

Анджей Марциняк з департаменту нацменшин прокоментував теж пропозицію щодо створення установ культури. Чиновник нагадав, що раніше був підготовлений проєкт про запровадження таких установ, але він не був прийнятий більшістю меншин, представлених у спільній комісії. Також посадовець оцінює, що нинішня система субсидій створює основу для того, щоб організації меншин могли щороку проводити заходи для своїх громад. Він зазначив, що за ці роки не було ситуації, коли кошти поверталися до бюджету. Говорячи про затримки з перерахуванням грошей, Анджей Марциняк зазначив, що, на думку міністерства, було б нераціонально перераховувати їх у січні на завдання, які виконують у квітні чи травні.

«Тому міністр внутрішніх справ та адміністрації перераховує кошти тоді, коли вони дійсно потрібні для організації», – сказав Анджей Марциняк. Водночас він повідомив, що процедура підписання договорів суттєво спрощена завдяки використанню кваліфікованого електронного підпису, і міністерство заявляє, що такі документи розглядатимуть як пріоритетні.

Комісія також обговорила роботу Спільної комісії уряду та нацменшин. Під час дискусії її співголова Григорій Купріянович висловив сподівання, що через 20 років від заснування комісія надалі виконуватиме свою головну роль – буде місцем для діалогу та розмов, представлення та розв'язання проблем. На його думку, одним із найважливіших досягнень є те, що нарешті при комісії розпочато роботу постійної групи з питань освіти національних меншин. Він також висловив сподівання, що найближчим часом вдасться розробити механізм надання експертної підтримки меншинній стороні комісії у її роботі. ●

eprasa.pl 7ce1a50610

LIST OTWARTY DO PREZESA RADY MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ PANA DONALDA TUSKA W SPRAWIE EWENTUALNYCH ZMIAN ZASAD PRZYZNAWANIA WSPARCIA „800+" DLA UCHODŹCÓW WOJENNYCH Z UKRAINY

MY, polskie organizacje pozarządowe wspierające ukraińskich migrantów i uchodźców, pragniemy wyrazić głębokie zaniepokojenie wobec tendencji wykorzystywania tematu ukraińskich uchodźców do celów politycznych. W związku z propozycjami zmian w ustawodawstwie, które pojawiły się w ostatnich dniach, czujemy się w obowiązku przedstawić nasze stanowisko w sprawie potencjalnych ograniczeń dostępu do świadczenia 800+ dla ukraińskich dzieci przebywających obecnie w Polsce z powodu trwającej wojny.

Chodzi o dzieci.

Zgodnie z intencją ustawodawcy, świadczenie wychowawcze „800+" ma na celu „częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych". Choć środki te są przekazywane na konta rodziców lub opiekunów, w rzeczywistości przynależą one do dziecka. Uznawanie, że świadczenie „800+" otrzymują „Polacy" lub „Ukraińcy", jest uproszczeniem, które może prowadzić do błędnych i potencjalnie niebezpiecznych wniosków. Twierdzenie, że wsparcie trafia do grup obywateli zamiast do konkretnych dzieci, jest szczególnie szkodliwe, zwłaszcza gdy taka narracja pochodzi od osób publicznych – polityków i liderów opinii – których słowa docierają do szerokiego grona odbiorców. **Dyskusje dotyczące rozszerzenia czy uszczelnienia systemu wsparcia powinny koncentrować się nie na tym, czy pieniądze trafią do określonej grupy rodziców, ale na tym, czy konkretne dzieci otrzymają niezbędne wsparcie.**

Pomoc to obowiązek.

Obowiązek wspierania dzieci-uchodźców wynika nie tylko z podstawowych zasad humanitaryzmu i naszych sumień, ale również z aktów prawnych obowiązujących w Polsce. Przykładem jest Konwencja ONZ o prawach dziecka. W artykule 22 konwencji czytamy: „Dziecko, które [...] jest uważane za uchodźcę w świetle odpowiednich przepisów prawa międzynarodowego lub krajowego, bez względu na to, czy przebywa samotnie, czy też towarzyszą mu rodzice lub inna osoba, ma prawo do odpowiedniej ochrony i pomocy humanitarnej". Ponadto, zgodnie z artykułem 27: „Państwa-Strony [...] podejmują odpowiednie kroki wspierające rodziców lub inne osoby odpowiedzialne za dziecko w realizacji tego prawa, w tym udzielają, jeśli to konieczne, pomocy materialnej oraz innego wsparcia, zwłaszcza w zakresie żywności, odzieży i mieszkania". Te przepisy nie pozostawiają wątpliwości – **wsparcie dla dzieci-uchodźców nie jest kwestią dobrej woli, lecz obowiązkiem prawnym, który należy respektować i realizować.**

Z pomocy korzystają potrzebujący.

Na szczęście sytuacja większości dzieci-uchodźców z Ukrainy nie jest na tyle trudna, by świadczenie 800+ stanowiło ich jedyne lub kluczowe źródło zaspokajania potrzeb życiowych. Na dzień 14 stycznia 2025 r. w Polsce przebywało blisko 400 tys. ukraińskich dzieci w wieku 0–18 lat posiadających numer PESEL z adnotacją „UKR". Zgodnie jednak z informacjami podanymi przez Aleksandrę Gajewską, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, świadczenie 800+ otrzymywało jedynie 209 tys. uprawnionych osób. Oznacza to, że tylko co drugie dziecko korzystało z tego wsparcia, mimo iż miało do niego prawo. Co więcej, ta proporcja utrzymywała się na podobnym poziomie w latach 2023 i 2024, i najprawdopodobniej pozostanie taka sama w roku 2025. Nie zmieniała się również w wyniku wprowadzanych przez kolejne rządy działań mających na celu „uszczelnienie" systemu świadczeń.

Te fakty podważają zarzuty rzekomej „turystyki socjalnej" związanej z polskim programem 800+ i wskazują na dwie kluczowe kwestie:

(i) istnieją ukraińskie dzieci, które nie potrzebują tego wsparcia i z niego nie korzystają, oraz (ii) są dzieci, które rzeczywiście go potrzebują i korzystają z tej pomocy.

Cudzoziemcy i „800+".

Wprowadzając świadczenie 800+, ustawodawca przewidział, że pomoc państwa polskiego będzie dostępna nie tylko dla dzieci obywateli Polski, ale również dla dzieci wybranych grup cudzoziemców. Warunki zakwalifikowania się do programu są stosunkowo jasne: **wymagany jest legalny pobyt dziecka wraz z rodzicami lub opiekunami na terytorium Polski oraz możliwość dostępu rodziców do polskiego rynku pracy**. Podejmowanie pracy, prowadzenie działalności gospodarczej czy płacenie podatków nigdy nie były określane jako konieczne przesłanki w przepisach.

Na mocy tzw. specustawy ukraińskiej, legalność pobytu oraz prawo do pracy do 30 września 2025 r. zostały zagwarantowane obywatelom Ukrainy, którzy chronią się w Polsce przed skutkami rosyjskiej agresji rozpoczętej 24 lutego 2022 r. Choć dzieci uchodźców wojennych otrzymują świadczenie 800+ na podstawie specustawy ukraińskiej, to ich prawo do wsparcia wynika z założeń ustawy z 2016 roku.

Każda zmiana kryteriów dotyczących udziału dzieci cudzoziemców w programie 800+ musiałaby wiązać się z rewizją podstaw tej ustawy. Warto przypomnieć, że te podstawy nie powstały wyłącznie z inicjatywy polskiego ustawodawcy. Były także efektem dostosowania polskiego prawa do regulacji unijnych, w szczególności do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/98/EU z dnia 13 grudnia 2011 r. Dyrektywa ta dotyczy jednolitej procedury wnioskowania o pozwolenie na pobyt i pracę dla obywateli państw trzecich oraz zapewnienia im wspólnego zestawu praw, pod warunkiem legalnego przebywania w państwie członkowskim UE.

eprasa.pl 7ce1a50610

Wkład uchodźców do systemu solidarnościowego.

Podjęta w 2022 roku decyzja o przyznawaniu wsparcia wyłącznie na podstawie specustawy ukraińskiej doprowadziła do sytuacji, w której obywatele Ukrainy posiadający numer PESEL z oznaczeniem „UKR" są nadal często postrzegani jako wyłącznie korzystający z pomocy państwa polskiego. W praktyce jednak **aktywnie uczestniczą oni w polskim systemie solidarnościowym**. Dzięki temu systemowi mogą uczciwie i zgodnie z zasadami korzystać z oferowanych świadczeń, jednocześnie dokładając się do jego funkcjonowania płacąc stosowne podatki i daniny.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez rząd 23 stycznia 2025 r., **aż 78% uchodźców wojennych podjęło w Polsce pracę zarobkową, wnosząc do budżetu państwa w 2023 roku aż 15 miliardów złotych w formie podatków oraz składek na NFZ i ZUS**. Mimo tego znaczącego wkładu w polskie finanse publiczne, fakt, że uchodźcy korzystają ze świadczeń NFZ i ZUS na podstawie przepisów specustawy ukraińskiej, bywa wykorzystywany przez niektórych polityków jako populistyczny argument w debacie publicznej o rzekomym utrzymywaniu uchodźców w Polsce.

Przedstawiciele różnych środowisk politycznych próbują w ten sposób zdobywać tanie punkty, wskazując na przykład, że **0,8 mld zł wydatków NFZ i 2,8 mld zł przeznaczonych na program 800+ to pomoc, którą uchodźcy „otrzymują z łaski"** – choć kwoty te stanowią zaledwie ⅕ środków, jakie uchodźcy wnoszą do sektora publicznego. Takie podejście pomija jednak kluczowy fakt: **ukraińscy uchodźcy, płacąc podatki i składki, mają prawo korzystać z tych świadczeń na takich samych zasadach, jak pozostali uczestnicy systemu solidarnościowego.** Dotyczy to również uchodźców, którzy z powodów losowych nie mogą pracować, czy to tymczasowo, czy trwale.

Nie jest to więc dar, lecz realizacja uprawnień wynikających z ich wkładu w utrzymanie i funkcjonowanie tych instytucji.

Ogólne zasady dla uchodźców.

Ukraińscy uchodźcy teoretycznie mają możliwość opuszczenia systemu specjalnej pomocy i korzystania z usług oraz finansów publicznych na ogólnych zasadach. Specustawa ukraińska przewiduje taką opcję, jednak jej realizacja napotyka liczne trudności natury technicznej i administracyjnej. Proces ubiegania się o kartę pobytu na podstawie zatrudnienia lub prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej jest żmudny i skomplikowany.

Problem dodatkowo potęguje niemal całkowity brak wsparcia informacyjnego ze strony rządu, który wycofał się z działań informacyjnych, przekazując te zadania organizacjom pozarządowym. Ponadto system informacyjny UdSC – MOS 2.0, który miał usprawnić i przyspieszyć wydawanie zarówno standardowych kart pobytu, jak i specjalnych kart CUKR (przeznaczonych dla uchodźców z Ukrainy), nadal nie został wdrożony z powodu braku podstawy prawnej do jego funkcjonowania.

Gotowy już w marcu 2024 r. projekt ustawy został wycofany przez MSWiA z procesu legislacyjnego, by powrócić w niemal niezmienionej formie w grudniu tego samego roku. Prace nad nim nadal posuwają się powoli. Dopiero po wdrożeniu systemu MOS 2.0 i rozpoczęciu wydawania kart CUKR z adnotacją „dostęp do rynku pracy" rodzice-uchodźcy z Ukrainy będą mogli ubiegać się o wsparcie 800+ dla swoich dzieci na zasadach ogólnych. Taki krok mógłby zmniejszyć napięcia społeczne oraz pozbawić populistycznych polityków argumentów.

Niestety, nie widać obecnie działań rządu, które przyspieszałyby ten proces. Jednocześnie możemy zauważyć, że wystarczyła jedna niefortunna wypowiedź polskiego samorządowca, by zmiany w specustawie ukraińskiej, pierwotnie planowane na maj-czerwiec 2025 r., nagle zaczęto traktować jako najpilniejsze i najważniejsze.

Gwarancje dla grup wrażliwych.

Czy przejście większości uchodźców z Ukrainy na karty pobytu (zwykłe lub CUKR) rozwiąże problem sprawiedliwego i uczciwego dostępu do świadczeń społecznych? Niestety, nie. Kluczowe jest, aby nie powtarzać błędów autorów poselskiego projektu nowelizacji specustawy ukraińskiej, który w styczniu trafił do Sejmu.

Projekt ten opiera się na uproszczonym założeniu, że uchodźców można podzielić na dwie kategorie: pracujących oraz tych rzekomo wyłudzających świadczenia. **Nie uwzględnia jednak, że wśród uchodźców znajdują się osoby poszukujące pracy, uczące się, zdobywające nowe kwalifikacje, a przede wszystkim osoby należące do grup szczególnie wrażliwych.**

Proponowane przepisy nie uwzględniają specyficznych sytuacji, takich jak:

- dzieci pozostające pod opieką emerytów,
- dzieci rodziców z niepełnosprawnością,
- dzieci przewlekle chore, wymagające stałej opieki,
- dzieci z niepełnosprawnością,
- dzieci wychowywane przez samotnych rodziców po śmierci polskiego współmałżonka lub współmałżonki, który przez długi czas legalnie pracował w Polsce.

W projekcie wszystkie te osoby zostały wrzucone do jednej kategorii – „wyłudzających świadczenia".

Nie jest jasne, czy rząd w swoim projekcie poprze taką wizję, czy skieruje się w stronę bardziej sprawiedliwego rozwiązania, nawiązującego do zasad zawartych w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Postulujemy, aby rządowy projekt nowelizacji specustawy ukraińskiej, niezależnie od ostatecznej formy, w sposób jednoznaczny uwzględniał szczególną sytuację uchodźców należących do grup wrażliwych i zapewniał im niezbędne wsparcie. Żadne zmiany nie mogą pomijać tej kluczowej kwestii – wsparcia dzieci ludzi walczących również o wolność i bezpieczeństwo Polski.

Polskie i Ukraińskie organizacje z Polski,
w tym Związek Ukraińców w Polsce
i Zjednoczenie Łemków

***

Pełna lista sygnatariuszy na stronie internetowej tygodnika (nasze-slowo.pl)

eprasa.pl 7ce1a50610

Валерія ГУРЖИЙ

В Україні зупинилися американські програми допомоги

Що сталося

USAID в Україні заявив про призупинення фінансування для всіх проєктів після того, як Державний департамент США після приходу до влади Дональда Трампа розпорядився заморозити нове фінансування більшості програм зовнішньої допомоги та призупинити вже наявну допомогу без винятків на 90 днів для проведення аудиту.

В Україні офіс USAID займався розбудовою демократичного суспільства, розвитком антикорупційної політики, підтримував децентралізацію, судову і парламентську реформи, впровадження реформ, які є важливими для інтеграції України в ЄС, інвестував в підтримку економіки України під час війни та у ремонт і модернізацію енергетичної інфраструктури, яка була пошкоджена внаслідок російських обстрілів. Фінансувалися також медичні, аграрні та гуманітарні програми.

Зокрема, кошти отримували громадські організації, незалежні медіа, благодійні фонди, лікарні, університети, «Укрзалізниця», обласні військові адміністрації, міські ради, суди, аграрні і сільські підприємства, державні структури та міністерства, такі як: Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерство культури та стратегічних комунікацій, представництво Президента України в АРК, Мінцифри, Мінекономіки, Мінфін, Держаудитслужба, ДСНС та інші.

З початку повномасштабного вторгнення USAID виділила майже 38 мільярдів доларів. З них: 2,6 мільярда доларів – на гуманітарну допомогу, 5 мільярдів доларів – на розвиток та ще 30 мільярдів доларів – у рамках прямої бюджетної підтримки. Загалом USAID інвестує в 29 різних сфер у 158 країнах по всьому світу.

Варто зазначити, що призупинення фінансування стосується не всіх програм допомоги від США, а лише тих, які надаються іншим країнам Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). На них в Україні припадає майже 40 проєктів з більше ніж 100, які реалізуються за американські кошти.

Так, станом на 31 грудня 2024 року в Україні діяли 39 програм USAID, загальний бюджет яких становив 4,28 мільярди доларів. Усі чинні програми були поділені на 5 ключових напрямків: «Демократія, права людини та врядування» (1,09 млрд дол.), «Економічний розвиток» (1,15 млрд дол.), «Критична інфраструктура (1,4 млрд дол.), «Охорона здоров'я» (381,8 млн дол.), «Перехідний період та гуманітарна допомога» (252 млн дол.).

Повний перелік організацій в Україні, які фінансувалися USAID, склало видання «Економічна правда», він доступний за посиланням: epravda.com.ua/finances/yaki-derzhavni-organi-ta-organizaciji-ne-otrimayut-koshti-cherez-prizupinennya-finansuvannya-usaid-spisok-802602.

Хто вже заявив про призупинення діяльності

Після припинення допомоги від США низка проєктів в Україні повідомили про призупинення діяльності або скорочення штату.

Суспільно-культурний мультимедійний українознавчий проєкт Ukraïner заявив, що залежить на 80% від цього фінансування. За кілька місяців вже не буде можливості побачити більшості їхніх продуктів, адже учасники проєкту не розраховують на повернення фінансування. В Ukraïner також розповіли, що повернуть волонтерську роботу, де це можливо.

Про втрату фінансування також повідомило сумське видання «Цукр», яке залежало від ґранту на 60%. Hromadske заявило про призупинення частини проєктів.

Якщо вищезазначені медіа заявили про те, що продовжують роботу та шукають нові фінансові можливості, то газету Харківщини «Слобідський край», яку розповсюджують на деокупованих територіях області та в гуманітарних хабах, тимчасово не випускатимуть.

«Антикорупційний вимір» звернувся до бізнесу з проханням допомогти у фінансуванні, проте додав, що їхніх власників перевірять на участь у «схематозах».

Про призупинку роботи повідомила громадська організація «Доступно.UA», яка займається створенням безбар'єрного простору в Україні та Києві, а також просвітницькою діяльністю в цій сфері. Вони вже мають борг перед експертами з безбар'єрності по проєктам, які ті вели.

Не працюватиме й лінія підтримки проєкту Veteran Hub та їхня філія у Вінниці. Специфіка цього проєкту – надавати юридичні консультації та психологічну підтримку ветеранам і ветеранкам та їхнім близьким. Команда звернулася до бізнесу з проханням про фінансову допомогу.

Які наслідки для України

У коментарі «Нашому слову» Уляна Мовчан, засновниця Connection Agency, експертка з організаційного розвитку, яка займається фандрейзингом, комунікаціями та стратегічним плануванням для організацій громадянського суспільства, розповіла, що наслідки заморожування фінансування будуть всеохоплюючими.

За її словами, найбільше це вдарило по незалежним медіа та громадським організаціям, адже вони не мають достатньо резервів для продовження повноцінної роботи протягом трьох місяців.

«Наслідки на рівні держави можемо відчути, якщо росія, наприклад, буде продовжувати знищувати енергетичну інфраструктуру, де обладнання часто було придбане за американські кошти. А нового обладнання вони постачати не зможуть», – додала вона.

Більш помітними наслідки стануть за три місяці, коли буде закінчено аудит програм іноземної допомоги і почнуть закриватися проєкти. Однак фінансування не зникне повністю, деякі програми розморозяться, можуть відкритися й нові. Проте будуть і ті, які зникнуть назавжди.

На думку експертки, найбільше ця ситуація впливає на громадянське суспільство та соціальну (медицина, освіта, підтримка вразливих груп населення) і культурну сферу держави.

Уляна Мовчан допускає, що фінансування буде поновлене через три місяці, але структура програм точно зміниться.

«Вже очевидно, що будуть закриті всі програми з підтримки рівності та інклюзії. Чи буде це стосуватися і ветеранів, і людей з інвалідністю – поки незрозуміло. Чекаємо на нові роз'яснення», – каже вона.

eprasa.pl 7ce1a50610

Зараз Україна веде переговори щодо поновлення фінансування раніше, ніж за три місяці. Однак, навіть якщо це станеться, то відбудеться максимум для кількох програм. Розморожувати фінансування для медіа, підтримки музеїв чи психологічної допомоги не будуть.

Через закриття проєктів і брак фінансування багато людей можуть залишитися без роботи. Коли фінансування поновиться, частина кадрів зможе працевлаштуватися у нові проєкти або повернутися до попередніх. Однак міграція кадрів точно буде.

«Вже зараз спостерігаємо кілька тисяч звільнених людей у США. Сьогодні вже бачила дописи про пошук роботи від кількох людей, які працювали в українських проєктах USAID. Тож, дійсно, вже багато людей з цих інституцій залишилося без роботи. А ще сотні українських проєктів, яких фінансували США, також будуть вимушені скоротити частину персоналу», – додала Уляна Мовчан.

Проте, за її словами, альтернативи для залучення фінансування завжди є. Зараз найменше постраждали проєкти, які використовували різні джерела фінансування, наприклад, від Європейської Комісії чи приватних фондів.

«Є інструменти фандрейзингу окрім ґрантів. Зараз необхідно заспокоїтися і спробувати перебудувати свою стратегію фінансування. Так, конкуренція стане вищою, стане складніше. Але все реально», – підсумувала вона.

Реакції

На призупинення фінансування відреагував президент України Володимир Зеленський та заявив, що частину програм профінансують державними коштами. Йдеться, в основному, про гуманітарні програми, а саме про ті, які стосуються дітей, ветеранів та інфраструктури. Він доручив урядовцям дати звіт щодо призупинених програм та з'ясувати, які саме програми зараз у дефіциті. Частину фінансування обіцяють забезпечити завдяки державним коштам, а частину обговорять з європейцями й американцями.

На припинення фінансування суспільство відреагувало по-різному, хтось пояснює, чому це погано для українського суспільства та які наслідки можуть бути, а хтось підтримує таке рішення США.

Письменниця та засновниця волонтерської ініціативи «Як не стати овочем» Оксана Мороз каже про важливий висновок, що весь ґрантовий сектор не зміг за ці роки провести ефективну кампанію з інформування про свою роль та її значення в житті українців, а стратегія, яка ґрунтувалася на тому, що «діла скажуть за себе, а лого і так всюди є», – не спрацювала. Й у майбутньому українському громадському сектору буде потрібна чесна стратегічна сесія, професійне позиціонування, стратегія та комунікація.

Народний депутат Мар'ян Заблоцький підтримав зупинку ґрантового фінансування українських культурних проєктів, бо «майже всі вони зводяться до безкінечних круглих столів та конференцій, а тому є бездарними і безсенсовими». Як приклад він навів концерти гурту Tvorchi, реаліті-шоу Володимира Дантеса, сезон історичного YouTube-проєкту «Українські палаци. Золота доба» тощо.

На його думку відповіла арт-оглядачка Лєна Чичеріна, яка заявила, що для того, щоб коментувати конкретну сферу, в даному випадку культурну, то в ній треба розбиратися. Також вона наголосила на тому, що проєкти, які Заблоцький навів як приклади, є популярними серед глядачів та культурно важливими.

Директорка Інституту масової інформації Оксана Романюк закликала суспільство обрати медіа чи громадську організацію, які є важливими на думку конкретної людини, та підписатися на донат для них, аби підтримати роботу проєкту.

Журналістка Катерина Венжик відреагувала на слова людей, які раділи тому, що низка ґрантовиків залишилася без фінансування, та заявила, що серед них є багато гуманітарних проєктів, які самостійно не здатні покрити свої витрати. Наприклад, організації, які допомагають тваринам – їдуть у прифронтові регіони, роблять важку та небезпечну роботу, вивозячи з-під обстрілів наляканих та голодних тварин.

Співзасновник Prometheus Іван Примаченко акцентував увагу на тому, що зловтішатися проблемами громадянського сектору, що заводив в країну мільярди доларів, – це теж саме, що радіти викликаним війною проблемам агроекспортерів чи металургів. Адже разом з припиненням фінансування державного сектору Україна втратила мільярди доларів зовнішніх валютних надходжень, які витрачалися в середині країни та підживлювали економіку.

Ці гроші також використовувалися для підсилення спроможності держсектору проводити необхідні для перемоги реформи, відновлення енергетики, для побудови шкільних бомбосховищ, фінансування програм для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) і людей з інвалідністю. Допомогу, в першу чергу, отримували не громадські організації і місцеві бізнеси, що реалізовували відповідні проєкти, а українські громадяни та держава, що мали додаткове джерело підтримки. ●

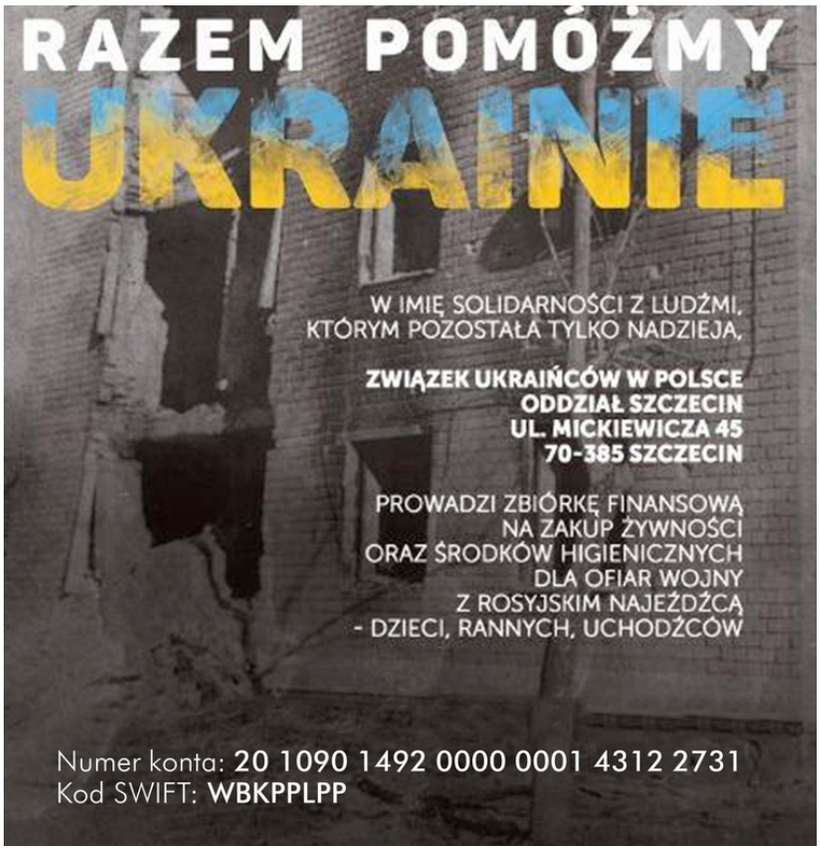

eprasa.pl 7ce1a50610

ІНТЕРВ'Ю

Анна ВІННИЦЬКА

«Настав час передати естафету молодому керівництву»

Розмова з Іваном Сирником – колишнім головою Щецінського відділу ОУП

Іван Сирник. Фото Павла Лози

– «21 грудня 2024 року, після 16 років роботи в організації, я хотів би подякувати всім за те, що ви були зі мною, за те, що допомагали мені та надихали на нові завдання. Це був період, коли я познайомився з багатьма цінними людьми. Ви були мені підтримкою. Однак сьогодні цей момент, коли настав час піти й передати естафету новому, молодому та амбітному керівництву», – такі слова можна було прочитати після засідання Щецінського відділу ОУП на твоїй сторінці у фейсбуці. Ти зі свого боку заявляєш про подальшу допомогу в роботі відділу. Слід водночас уточнити: ти пропрацював на громадських засадах в Об'єднанні разом 30 років, оскільки ще 14 років був головою щецінського гуртка ОУП.

– Це правда. Як правило, підсумки робляться на кінець, оскільки протягом років роботу ніхто не рахує: чи це пройшло два, десять або двадцять років. Аж нарешті приходить час, коли потрібно передати цю естафету молодому поколінню і зробити для себе підсумки. Безперечно, суспільна робота є важкою і для неї жертвуєш своїм власним часом, який забираєш у сім'ї. А тоді для жінки й дитини часу завжди мало.

Початки моєї суспільної роботи припали на важкі часи, коли у Щеціні українці відбудовували своє громадське життя, оскільки ми тоді отримали будинок, у якому нині міститься Осередок української культури, й потрібно було його відремонтувати. Тоді головою Щецінського відділу ОУП був Генрик Колодій, і саме він займався ремонтом будівлі. У цей час наша робота була спрямована насамперед на те, щоб відремонтувати будинок, а пізніше, щоб наповнити його життям. Звичайно, не було тоді легко. Перш за все важко було роздобути відповідне фінансування. Але дивлячись на це сьогодні, передусім згадується великий ентузіазм людей, які нарешті повірили, що будинок є власністю українців. Тому на його відбудову вони жертвували також власні кошти та свою роботу. На жаль, нині тих людей переважно вже немає серед нас, але свій ентузіазм вони передали наступним поколінням, і так ми працюємо до сьогодні.

– Якраз проходить звітно-виборча конференція ОУП, і у деяких місцях до керівництва правління приходять молоді люди, а відходить покоління, яке закладало підвалини Об'єднання, було свідком переформатування УСКТ в ОУП. Отже, наступає зміна поколінь.

– Справді, на наших очах відбувається заміна покоління й до керівництва ОУП приходять молоді люди, які на громадську роботу дивляться дещо інакше, ніж ми. Для нас це може бути незрозуміло, але ми мусимо знайти той момент, коли передамо цю естафету далі. У Щеціні знайшлися діячі, які хочуть продовжувати нашу роботу далі та яким варто її довірити. Тому я скористався цією нагодою, аби передати управління організацією молодим людям. Я запропонував, що не буду висувати свою кандидатуру як голова відділу на виборах, проте погоджуюся бути членом управи відділу і допомагати новообраному керівництву в найбільш складних моментах. Бо такі моменти є, і на них треба звертати особливу увагу.

Здається, нове керівництво ще не усвідомлює до кінця скільки треба вкласти тут роботи, скільки треба пожертвувати власного часу, бо ідеться не лише про організацію концертів чи забав. Осередок потрібно адмініструвати й потрібно знайти гроші на його утримання. Тому ми домовилися, що поступово буду їх у це впроваджувати, щоб за рік-півтора, а може скоріше, вони могли вже далі самостійно управляти організацією. Моє покоління нині стає пенсіонерами, отож не можемо пропустити того моменту, коли біля нас є люди, які хочуть взяти відповідальність за організацію. Бо коли не дамо їм цього зробити, то згодом можемо опинитися у ситуації, що будемо ще десять років виконувати громадську роботу, але після цього не буде ким нас замінити. Тому не можна проґавити цього моменту, й ми у Щеціні його не проґавили.

– Зараз управа Щецінського відділу ОУП працюватиме під керівництвом Петра Колодія як голови, Богдана Патри – заступника голови, який водночас є головою гуртка ОУП у Тшеб'ятові, та заступника Павла Палчинського, котрий також очолює гурток у Старґарді. Що вважаєш своїм успіхом у роботі?

– Насамперед нам вдалося впорядкувати справу з пунктом навчання української мови, який тепер працює дуже добре. У нас навчається багато дітей, приблизно п'ятдесят, успішно працює вчитель, однак оцінку його роботи повинен давати не я, і є добрі відносини зі школою, при якій діє пункт. Отже, по-моєму, тут новій управі не треба нічого міняти.

Другий важливий момент, на який ніхто нині не звертає вже уваги, це те, що наприкінці 2008-го – початку 2009 року нам вдалося налагодити роботу з іншими національними меншинами, які проживають нині у Щеціні. Саме тоді ми вирішили скликати Раду організацій національних та етнічних меншин. І це був для нас переломний момент, коли

eprasa.pl 7ce1a50610

ми вже не працювали й не вирішували свої проблеми самі як українці, а почали говорити про проблеми меншин одним голосом з іншими національними та етнічними спільнотами. Тобто, незалежно від того, чи проблема стосувалася українців, євреїв, німців або литовців, це була спільна проблема всіх меншин. Особисто для мене заснування Ради було дуже важливою подією, тому тішуся, що вдалося це зробити. До сьогодні ми працюємо разом, а інші меншини підтримують нас теж у плані роботи для України – разом збираємо кошти на допомогу тим, хто в потребі.

Засідання Щецінського відділу ОУП. Грудень 2024 року. Фото з фейсбук-сторінки Івана Сирника

– Уточню тоді, що Раду організацій національних та етнічних меншин створено саме з ініціативи Щецінського відділу ОУП, а точніше твоєї. І більшість заходів організовано за пропозицією також Щецінського відділу чи персонально твоєю.

– Справді, так було, але на той момент інші національності дуже часто мусили боротися з власними проблемами, тому ми як українці намагалися їм допомогти. Наприклад, тоді греки не мали де навчати дітей грецької мови, тому ми їх запросили до себе, й уроки грецької мови для дітей відбувалися в наших приміщеннях. Але міг я це зробити саме тому, що працювала така Рада. Також литовці не мали власної домівки, отже, не мали місця, де могли б зустрічатися чи відсвяткувати національні свята. Тоді й литовцям ми запропонували скористатися нашим будинком, коли вони цього будуть потребувати. Те саме стосувалося і євреїв, які, щоправда, мають свої приміщення, але вони настільки малі, що, коли організовували більшу зустріч, мусили винаймати залу. Тому і євреїв ми гостили в себе, хоча б під час свята Ханука. Отже, ми підтримуємо і допомагаємо одне одному. Коли одна з організацій має проблеми, від імені Ради пишемо до влади міста лист, й тоді – у нас більша сила.

Спільно ми організували також фестиваль «Зустріч культур», який у Щеціні мав велику популярність. Хоча, пишучи проєкт на дофінансування, ми виступали від Об'єднання українців, оскільки від Ради організацій національних та етнічних меншин не могли. Згодом фестиваль дещо почав обмежувати дофінансування для самих українців. Але все-таки у влади міста було розуміння того, що ОУП виступає від імені всіх національних меншин, тому фестиваль потрібно дофінансовувати. Ми почали також організовувати Дні української культури як постійну подію, і вони увійшли в календар міських культурних заходів.

– Тож успішною співпрацею між національними та етнічними меншинами зможе також користуватися й нове керівництво Щецінського відділу. Перед якими тоді викликами стоїть нині щецінська громада та загалом структури ОУП?

– Сьогодні нове керівництво як пріоритет ставить собі пожвавлення роботи у Щецінському відділі ОУП та її посилення навколо єднання нашої громади. Оскільки нині наша громада змінилася за рахунок старших людей та громадян з України, як на мене, перед новим керівництвом стоїть серйозний виклик: у який спосіб притягнути до нас тих громадян України, котрі бачать себе у цих структурах. Бо, зрозуміло, не всі українці зацікавлені у цьому. Тому нині ми повинні оновитися завдяки українцям, які внаслідок війни опинилися у Польщі. Це висококваліфіковані та освічені люди, які можуть пожвавити нашу організацію. На нас чекає важка робота, але ми її мусимо зробити, бо це ж шанс для нас, щоб у майбутньому Об'єднання успішно працювало.

Мені здається, організація не може також дивитися тільки на потреби молодих людей, адже від певного часу це відчувається, а мусимо також пам'ятати про старших українців, які для організації зробили дуже багато. Не можна нехтувати тим, що було до нас. Тому в Щеціні ми реалізували проєкт «Депозити пам'яті», над яким працюватиму і далі. Тобто далі буду привертати увагу до тих людей, які заклали підвалини УСКТ та ОУП. Особисто зізнаюся, що дуже жалію, що так пізно взявся за цей проєкт, оскільки багато свідків тих часів відійшло від нас і ми вже не пам'ятаємо про них. Треба було мені за це взятися 10 років тому.

– «Депозити пам'яті» – це твій авторський проєкт, яким повертаєш пам'ять про наших предків, які створили підвалини організованого громадського життя на Щецінщині, але також і на Кошалінщині. Сьогодні вже закінчується його шоста едиція.

– Справді, завдяки проєктові «Депозити пам'яті» ми вертаємося до минулого і повертаємо пам'ять про те, що відбувалося на Щецінщині від 1956 року. Чому ставимо позначку саме від 1956 року? Тому, що у нас не було більш ранніх документів, спогадів, отже, не мали з чим працювати. Бо ж ми не історики й не працівники архівів, а суспільні діячі, які мали можливість працювати лише з документами, які зберігалися в щецінському осередку. Ці документи ще збирав Йосиф Бак, тодішній секретар воєводського правління УСКТ у Щеціні, й на базі цього архіву ми почали пригадувати історію нашої організації. Ми прискіпливо гортали карточку за карточкою, з яких довідувалися, хто чим займався, де були наші домівки і які на той час відбувалися заходи. Тому далі буду розбудовувати проєкт «Депозити пам'яті». Дотепер ми впорядкували весь архів, який був доступний в осередку, оцифрували його, а оригінали передали до державного архіву. Видали теж альбом «Депозити пам'яті. Українці у Щеціні та на Щецінщині після 1956 року» та відкрили інтернет-сторінку «Депозити пам'яті» (**depozytypamieci.eu**). Особисто я дуже гордий з цього проєкту, з того, що нам вдалося зберегти від знищення всі документи, які зберігалися у щецінському осередку. Це була тяжка робота. Через рік після того, як ми оцифрували документи, підвал, де зберігався архів, був затоплений водою. Отже, можна сказати, що ми в останню хвилину їх зберегли. Тому варто, аби інші відділи та гуртки також впорядкували свої архіви, бо це наша історія і пам'ять, ці документи не можуть зникнути.

10.

eprasa.pl 7ce1a50610

ГРОМАДА

Василь ШЛЯХТИЧ
Фото Ігоря Магаса

Звітно-виборчі збори Любуського відділу ОУП

У неділю, 12 січня, до домівки нашого відділу в Зеленій Горі з'їхалися делегати гуртків ОУП з Любуського воєводства, щоб провести дискусію довкола нашого минулого, обрати делегатів на дев'ятий З'їзд ОУП та накреслити план роботи на майбутнє.

Любуський відділ на сьогодні нараховує 78 членів, яких на зборах представляло 9 осіб, обраних у своїх гуртках. Водночас на збори прибуло 8 осіб.

Головою зборів обрали Михайла Шафрана, а протокол вів Василь Шляхтич. Звіт щодо діяльності гуртка у Зеленій Горі склали Василь Шляхтич й Ігор Магас. Про діяльність гуртка в Шпротаві розповіла Ольга Бунзило. Докладний звіт від гуртка в Ґожові представили Марта Городецька та Ірина Стирна. Над звітами проведено змістовну дискусію. Насамперед делегати обговорили, що треба зробити, щоб робота нашого відділу стала кращою і створювала перспективу для культурної та історичної діяльності. Ми також розмовляли про співпрацю між українцями, зокрема й лемками, які опинилися тут, на любуській землі, через злочинну акцію «Вісла», котра викинула нас з рідного дому, та українцями, що втекли від війни, розпочатої в Україні росією. Варто додати, що в Зеленій Горі Об'єднання українців і Об'єднання лемків живуть у тісній взаємодії.

Іще однією темою нашої дискусії було створення в Зеленій Горі відділення Пласту й підґрунтя для відзначення релігійних та національних свят, щоб наше населення жило рідним тут, на чужині, щоб живою була літературна українська мова, але також мова, що спирається на говірки, привезені предками з Лемківщини й Надсяння.

Було узгоджено, що збори відділу відбуватимуться один раз на квартал, щоб обговорити, котрі з діянь вдалися, а які – ні.

Вибрано також членів управи відділу. Головою обрано Іренея Яворницького, його заступником – Василя Шляхтича, секретарем відділу – Михайла Шафрана, а скарбником – Станіслава Суховацького. Членкинею управи стала теж Маґдалена Райхель.

Також вибрано ревізійну комісію на чолі з Доротою Прибитень. Секретарем став Віталій Чарук, а членкинею – Ірина Стирна.

Делегатами на дев'ятий З'їзд було обрано Василя Шляхтича і Михайла Шафрана. У резерві – Ігор Магас.

Збори закінчили оптимістичним закликом до подальшої праці над нашим майбутнім. ●

Продовження з 9 сторінки

– Ти вирішив надалі залишитися у структурах відділу, аби своїм досвідом допомогти пройти, можливо, непростий момент, коли керівництво перебирають нові люди.

– Найпростіше було б сказати: «Я вже не голова, тому передаю документи й ключі до домівки та нарешті займаюся своїм приватним життям». По-моєму, так не можна робити, бо, якщо ти відповідальна людина, мусиш допомогти плавно пройти момент, коли змінюється керівництво, оскільки цей час для кожної організації не є простим. І кажу так не тому, що я відходжу, а тому, що зміни також породжують важкі моменти. А йдеться про те, аби не вчитися на своїх помилках, а безпроблемно пройти цей процес. Буду допомагати новообраному керівництву, щоб не було затримки – чи то ідеться про написання проєктів, чи знаходження джерел фінансування. Думаю, що це буде корисно для організації. Натомість я залишив для себе організацію допомоги Україні, яка забирає дуже багато часу, та згаданий вже проєкт «Депозити пам'яті», до якого хочу також залучити молодь.

– У травні проходитиме З'їзд ОУП, в роботі якого ти теж працюватимеш як делегат від Щецінського відділу. Перед якими викликами стоїть загалом організація і що потрібно у ній міняти?

– Найперше потрібно впорядкувати роботу в самій Головній управі ОУП у Варшаві, оскільки три особи, які там працюють в штаті, не можуть брати відповідальність за всю організацію. Це понад їхні сили. Нині добре працює Перемиський відділ ОУП та Народний дім, які для цього мають фінансування. Однак потрібно задуматися, що буде, коли закінчаться проєкти, скеровані до біженців, бо ж війна нарешті закінчиться? Скільки у Перемишлі залишиться активних людей, які будуть надалі хотіти працювати в організації, проте безплатно? По-моєму, ми надалі мусимо будувати навколо організації волонтерську групу, бо ж робота нашої організації спиралася насамперед на їхній праці – так є зараз і буде далі. Головна управа ОУП у Варшаві не могла б працювати, якби не волонтери в регіоні, які виконують роботу безплатно. Попри професіоналізацію нашої організації, нам надалі потрібні волонтери. Протягом тридцяти років я за свою роботу не взяв ні копійки, бо фінансових прибутків з громадської роботи ніколи не може бути. Тому потрібно задуматися, яким чином розвантажити Головну управу ОУП, передавши частину роботи гурткам чи відділам на місцях. Терен повинен більше працювати на потреби Головної управи ОУП, як хоча б впорядковувати свої архіви. Бо може прийти такий момент, що ці кілька осіб, які нині працюють в ГУ ОУП, відійдуть або просто щось станеться, а на їхнє місце ніхто не захоче прийти, оскільки гроші, що вони дістають за свою важку роботу, – просто смішні. І тоді організація перестане ефективно працювати. Аби так не відбулося, мусимо заздалегідь над цим попрацювати. ●

eprasa.pl 7ce1a50610

Григорій СПОДАРИК

Подано пропозиції для покращення системи української освіти у Польщі

Освітня ситуація української нацменшини в Польщі є важливою темою в контексті зростання кількості мігрантів з України. За даними Міністерства національної освіти, станом на січень 2024 року нацменшинним навчанням охоплено 2244 учні, що менше, ніж минулого року. Тоді таких учнів було 2354. Водночас кількість учнів з України перевищує 185 тисяч.

Саме ці питання були темою першого в цьому році засідання Сеймової комісії нацменшин. Під час дискусії на головні проблеми вказали лідери української меншини: Мирослав Скірка, голова Об'єднання українців у Польщі, та Григорій Купріянович, співголова Спільної комісії уряду та нацменшин. Саме співголова комісії зауважив, що згадані цифри щодо кількості учнів не варто порівнювати. Бо у випадку мігрантів – це всі діти, які потрапили в систему, а у випадку меншини – ті, за яких найчастіше батьки прийняли рішення про навчання. Отже, у такому випадку цифра не охоплює всієї кількості дітей української меншини. Врешті точних цифр просто ніхто не в силі встановити. Григорій Купріянович пригадав, що в минулому, коли діти мігрантів з'являлися в якомусь регіоні, то зазвичай приєднувалися до системи нацменшинного навчання української мови. Для цього не було правових регуляцій. Проте, якщо існував пункт навчання, створений для меншини, ніхто не робив проблеми з того, що тут навчалися й діти мігрантів. Потім Міносвіти змінило інтерпретацію закону, і донині діє заборона спільного навчання. Згідно з розпорядженням міністра освіти від 2017 року, мігранти можуть вивчати свою мову, якщо таку можливість для них створять дипломатичні установи або неурядові організації. Саме таке розв'язання для учнів-громадян з України стає рідкістю. До того ж варто пам'ятати, що серед дітей з України є мігранти, котрі приїхали ще до російського нападу, і утікачі від війни. Останні з'явилися тут не тому, що таке рішення прийняли їхні батьки, а їх змусили воєнні обставини.

«Маємо парадоксальну ситуацію – ці діти в Польщі не мають умов для навчання власної мови», – зауважив Григорій Купріянович, вказуючи на те, що мету російського агресора становить повне знищення української держави та народу з його мовою й культурою. Зв'язок з рідною мовою для таких дітей має значення й у випадку повернення та реінтеграції до українського суспільства. Тому Григорій Купріянович закликав подумати над можливістю використати освітню українську мережу в системі польської освіти, щоб підтримати саме учнів-утікачів від війни.

Своєю чергою Мирослав Скірка зауважив, що за останні роки в системі навчання помітно зменшується кількість дітей з меншини. Але якщо порівняти переписи населення 2011 і 2021 років, то виходить, що майже вдвічі зросла кількість осіб, які заявляють про свою українську національну приналежність, – з 31 тисячі до понад 82 тисяч. Це показує, що освітня система – неефективна. Про це, зокрема, свідчить відсутність шкільних підручників для української меншини.

«За 14 років ми не отримали жодного друкованого підручника для наших дітей», – зауважив Мирослав Скірка. Він згадав також про проблему спільного навчання. Нечіткість правових врегулювань призвела до того, що українські школи в Польщі записували дітей мігрантів як представників нацменшини й отримували на них більшу освітню субвенцію. Після перевірки Найвищої контрольної палати виявилося, що це не відповідає законодавству. Тому в результаті кілька самоврядувань мусять повернути кошти вищої субвенції. Але тут є один особливий випадок. У Білому Борі опікунчим органом для української школи був фонд. Він утримував цю школу, а зараз мусить повернути більше ніж 700 тисяч злотих саме через неправильно отримані субвенції.

«Якщо нам не вдасться скасувати таке рішення, то треба буде цю школу закрити. Ситуація дуже драматична, спроби підтримки фонду з боку ОУП досі не принесли жодного результату, – розповів Мирослав Скірка. – Ця школа важлива, на що вказує історія її створення. У 80-х роках з'явився великий суспільний рух, щоб показати, що ми цю школу хочемо побудувати, активно виступаючи проти того, що нам хотіла зробити комуністична влада».

Ще одне питання, що потребує розв'язання, за словами голови ОУП, – це зміна системи функціонування міжшкільних пунктів навчання, особливо недалеко міст. Демографічні особливості призводять до того, що люди переміщуються, оселяються навколо таких населених пунктів, як Варшава, Ґданськ чи Ольштин. У навколишніх ґмінах, де живуть представники української меншини, замало людей, щоб створити пункт навчання української мови. Але вони охоче навчалися б у пункті, наприклад, в Ольштині. Однак це неможливо без доброї волі місцевого самоврядування. Так втрачаємо дітей, котрих не охоплює ця система навчання. На думку Мирослава Скірки, може, за такі пункти могли б відповідати не ґміни, а повіт чи воєводство? Тоді спільно зможуть навчатися діти з різних ґмін, а навчання в більших групах стало б не тільки більш ефективним, але й дешевшим.

Голова комісії Ванда Новіцька повідомила, що обговорювані теми, зважаючи на їхню важливість, будуть систематично записувати до наступних планів роботи комісії. ●

eprasa.pl 7ce1a50610

КАТОВИЦІ. Вшанування пам'яті воїнів УНР на військовому цвинтарі

ВАРШАВА. Ланцюг єдності біля пам'ятника Тарасу Шевченку

ВАРШАВА. Православний цвинтар на Волі, де спочивають офіцери та воїни Армії УНР

Підготував Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінок Посольства та консульств України у Польщі, шкіл, гуртка ОУП у Катовицях, організацій «Пам'ять і спадщина» та «Пласт-Польща»

Як у Польщі вшанували День Соборності України

У Польщі українські дипломати, представники української громади, учні українських шкіл різним чином відзначали День Соборності України – зокрема взяли участь у спільних молитвах, символічних «ланцюгах єдності», лекціях.

Цього року виповнилася 106-та річниця проголошення Акту Злуки Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Нагадаємо, що урочиста подія вперше відбулася в 1919 році на Софійському майдані в Києві (офіційно свято відзначають у незалежній Україні з 1999 року). Цього дня прийнято також згадувати іншу подію, яка відбулась рівно на рік раніше – 22 січня 1918 року – прийняття IV Універсалу, яким проголошувалася повна незалежність УНР.

Ми пропонуємо фотозвіт з подій, які 22 січня відбулися у різних містах Польщі з нагоди цього свята. ●

ПЕРЕМИШЛЬ (ПИКУЛИЧІ). Молитва на Українському військовому кладовищі

eprasa.pl 7ce1a50610

БІЛЙИ БІР. Учні та вчителі школи ім. Тараса Шевченка зібралися біля пам'ятника Кобзарю

ПЕРЕМИШЛЬ. Учні 6-го класу «шашкевичівки» під час роботи в групах виготовили стенд про День Соборності, біля якого провели урок

КРАКІВ. Після молитви біля кургану «Померлих та інтернованих воїнів УГА та УНР 1918-1920 років»

ҐДАНСЬК. У домівці відбулася відкрита лекція з історії України, приурочена до Дня Соборності України

ЛЮБЛІН. Ланцюг єдності біля могил воїнів Армії УНР на православному кладовищі

ВРОЦЛАВ. Ланцюг єдності на центральній площі міста

eprasa.pl 7ce1a50610

Історичний календар

ЛЮТИЙ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з Вікіпедії та сайту uinp.gov.ua

5 лютого 1850 р. – 175 років тому на Коломийщині народився Остап Терлецький, публіцист та літературознавець. Він входив до кола тих народовців, які заснували Русько-Українську Радикальну партію. Це була перша в Україні політична партія європейського типу. «Терлецький Остап, – писав Іван Франко, – це була натура високо чесна і щира, глибоко пройнята почуттям своєї людської гідності та при тім повна симпатій до всіх слабих і покривджених та гноблених людей».

Він походив з родини священника. Навчаючись у Станіславівській гімназії, започаткував рукописну учнівську газету «Зірка» та створив молодіжне товариство «Громада».

Навчався у Львівському та Віденському університетах. Вивчив декілька іноземних мов.

У 1875-1876 роках Терлецький видав своїм коштом книжечки Сергія Поволинського «Парова машина» і «Про бідність розмова перша», які називали «метелики для народу». Через «метелики» Терлецький потрапив в поле зору урядових кіл, також його критикували народовці. Терлецький апелював до злиднів, у яких жили люди, дорікав «патріотам» попівством. Критикуючи галицьких народовців, які вбачали причину бідності селян в пияцтві та лінощах, Терлецький писав Бачинському: «Не горілка заллє народ, а заллє його уся ця мізерія галицька, усі ці народолюбці галицькі за заячою шкірою, заячим серцем і курячим розумом».

Під час арештів 1877-го у Львові та Відні разом з Іваном Франком та Михайлом Павликом його судили. Їх обвинувачували у належності до таємної організації з соціалістичними цілями, зв'язками з закордоном, у соціалістичній пропаганді. Справу слухала кримінальна колегія суду у складі чотирьох суддів, це був відкритий судовий процес. Остап Терлецький сказав, що був «за переконанням соціалістом», політичним однодумцем Михайла Драгоманова і вважає себе одним із «нечисленних речників» соціалістичної думки серед галицьких українців. Ідеалом Терлецького була федеративна, демократична республіка, де суд і правду вершить громада. Він прагнув політичних і економічних прав для народу, досягнення рівності всіх перед законом і рівності закону для всіх.

Змучений хворобами (протягом 20 років його виснажували епілептичні напади), він склав іспити на правничий факультет. Став адвокатом і до кінця життя провадив адвокатську практику в Галичині.

Помер Остап Терлецький 22 липня 1902 року.

8 лютого 1925 р. у місті Білопілля на Сумщині народився Віктор Зарецький, модерніст, майстер пейзажу та жанрової картини. Його називали українським Клімтом. Художник стверджував, що має двох духовних батьків: Тараса Шевченка та Густава Клімта. Зарецький здійснив переворот в українському мистецтві, виробивши власний стиль – українську неосецесію. Завдяки дружині Аллі Горській захопився монументалізмом. Брав участь у оформленні театрів у Івано-Франківську, Сімферополі та Сумах, залів для прийомів у консульствах НДР, Чехословаччини, Польщі, що будувалися в Києві.

Віктор Зарецький був нащадком козацького роду, який, за переказами, був одним з засновників міста Білопілля у XVII столітті. Його мати походила також з білопільської родини. До 1917 року рід Зарецьких мав статки та торгові справи не лише в Білопіллі, а й багатьох містах Російської імперії. 1925 року частина родини вимушено перебралася на Донбас, тікаючи від можливих переслідувань. Дитинство та юнацькі роки Віктора Зарецького пройшли у робітничих селищах Горлівки та Сталіно, де його батько працював бухгалтером на створюваному хімічному виробництві.

Спогади про матір насичені великим материнським коханням. «Тендітна жінка з великим круглим чолом та великими очима, – писав Віктор Зарецький у спогадах. – Дуже рухлива. Перші спогади припадають на період голоду. Спочатку ми жили втрьох – батько, мати і я. Батько працював комірником на хімічному заводі в Юзівці. Потім приїхала бабуся». Мама гарно співала та грала на роялі. «Батько був високий, із чорним розкуйовдженим кучерявим чубом та рудою бородою. Дослужився до бухгалтера. Був людиною чесною, безкомпромісною. Через те довго на одному місці не затримувався й сім'я багато переїздила: жили в Юзівці, Горлівці, Дніпродзержинську».

У 1947-1953 роках Зарецький навчався в Київському державному художньому інституті, протягом 1953-1957 років там викладав. Визнання творчості митця відбулося в 1950-60-ті роки. Він входив до кола шістдесятників. 1963-го став головою Київського клубу творчої молоді «Сучасник». Працював у власній художній студії, мав понад 200 учнів. Розробив учбову систему «Роздуми біля полотна», текст якої опублікував син Олексій Зарецький.

Після того, як радянські спецслужби організували вбивство у 1970-му Алли Горської та батька – Івана Зарецького, художник усамітнився, поринув у монументальне мистецтво. Згодом вів найпопулярнішу в Києві приватну студію малюнка.

Помер у Кончі-Озерній 23 серпня 1990 року після тривалої важкої хвороби. Похований у Києві на Берковецькому кладовищі у могилі матері і батька.

«Одвічні терези життя наміряли Віктору Зарецькому таланту за десятьох, щедро відважили й енергії для нього, – писала мистецтвознавиця Олеся Авраменко. – Але не дали долі».

20 лютого 1925 р. в селі Компаніївка біля Кропивницького народився Віктор Свобода (справжнє ім'я – Віталій Леонтійович Тканов) – мовознавець, правозахисник, україніст, професор Лондонського університету.

eprasa.pl 7ce1a50610

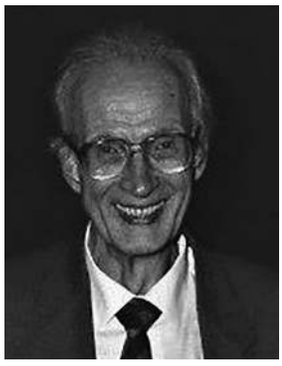

Народився в інтелігентній родині. Пережив Голодомор і втрату батька – у 1933-му Леонтій Тканов був репресований і невдовзі помер на Колимі. Репресії торкнулися і Віталія як члена родини «ворога народу». Попри це у 1941 році він закінчив середню школу. А далі – війна. У 1943 році разом із тисячами українців, що тікали від «більшовицького раю», опинився за кордоном. Змінив ім'я – з Віталія Тканова став Віктором Свободою.

Кілька років жив у Відні, а в 1948 році переїхав до Великобританії. Навчався в Лондонському університеті (Інститут слов'янознавства та східноєвропейських студій). У 1958 році отримав ступінь магістра і розпочав викладацьку діяльність в цьому навчальному закладі.

Автор низки досліджень з лексичних зв'язків української та білоруської мов, лексичних зв'язків української мови та їдиш. Досліджував граматичні особливості творів Олеся Гончара та англомовну шевченкіану. Використовуючи методи статистично-стилеметричного комп'ютерного аналізу, довів, що позитивна рецензія на твори Тараса Шевченка, яку раніше приписували Вісаріону Бєлінському, належить іншому автору.

Брав активну участь у правозахисній діяльності. Коли весь цивілізований світ опікувався долею російських опозиціонерів Андрія Синявського та Юлія Даніеля, він одним із перших на Заході повідомив про масові репресії проти української інтелігенції. Редагував правозахисний альманах «Ferment in the Ukraine» («Неспокій в Україні») під псевдонімом Майкл Браун. Переклав англійською мовою твір «Інтернаціоналізм чи русифікація?» українського дисидента Івана Дзюби.

Приятелював із відомим істориком Омеляном Пріцаком, співаком, бандуристом та релігійним діячем Володимиром Луцівим, літературознавцем, критиком, перекладачем Юрієм Луцьким та істориком, журналістом, громадським діячем Михайлом Добрянським. Брав участь у публічних лекціях про Миколу Хвильового, Олександра Шумського, Миколу Скрипника. Значну частину коштів витрачав на книги і часописи, які виписував з України. Більшу частину літератури пізніше презентував бібліотекам.

Велику увагу приділяв підтримці молодих вчених. Став співавтором книги відомого журналіста, директора Української редакції «Радіо Свобода» у 1989-1991 роках Богдана Нагайла «Soviet Disunion: A History of the Nationalities Problems in the USSR» («Рушимий Союз: історія національних проблем в СРСР»), яка побачила світ у Лондоні та Нью-Йорку 1990 року. У праці було передбачено неминучість розпаду СРСР.

Після здобуття Україною незалежності мріяв побувати на батьківщині, але не судилося – 1 липня 1992 року надійшла звістка про смерть ученого. Віктор Свобода похований у Британії у місті Кобен.

20 лютого 1905 р. у селі Дермань на Рівненщині в заможній селянській родині Олексія Антоновича й Настасії Улянівни Самчуків народився один з найвизначніших українських письменників XX століття Улас Самчук. Зарубіжні дослідники називали його «українським Гомером», вказуючи, що він відкрив світові досі невідому Україну. Улас Самчук – автор шістнадцяти романів, серед яких трилогія «Волинь», «Гори говорять», «Марія», збірки оповідань «Месники», «Віднайдений рай», низки повістей, оповідань і статей. Він одним з перших розповів світові про трагедію Голодомору 1932-1933 років. У 80-х роках йшли розмови про висунення Уласа Самчука на Нобелівську премію за «Волинь», але, на жаль, до кінця справа не була доведена.

Історією та літературою Улас Самчук захопився з дитинства, тим більше що саме місце народження до цього спонукало – Дерманський монастир, настоятелем якого був свого часу відомий полеміст Мелетій Смотрицький, здавна був своєрідним інтелектуальним центром. Саме тут, в чотирикласовій вищепочатковій школі, що діяла при Дерманській Святофеодорівській учительській семінарії, розпочав 12-річний Улас навчання. Пізніше була Кременецька українська мішана приватна гімназія імені Івана Стешенка.

Перед закінченням гімназії Уласа Самчука покликали до польського війська (гарнізон міста Тарнова), однак він дезертирував з війська і втік до Веймарської Німеччини, де працював у місті Бойтені як наймит в одного міщанина – розвозив по копальнях і гутах залізо. Як вільний слухач відвідував лекції у Бреславському університеті, вивчав німецьку мову.

Перше оповідання Уласа Самчука «На старих стежках» з'явилося у 1926 році в журналі «Духовна бесіда» у Варшаві, а з 1929 року він почав постійно співробітничати з «Літературно-науковим вісником», «Дзвонами» (журнали виходили у Львові), «Самостійною думкою» (Чернівці), «Розбудовою нації» (Берлін), «Сурмою». У 1933-му народжується художньо-психологічна повість «Марія» – перший художній твір про злочин Голодомору (побачив світ у 1934 році у Львові).

У 1929 році Улас Самчук переїжджає до Праги, яка на той час була одним із центрів українського наукового та культурно-мистецького життям в еміграції, вступає до Українського вільного університету, входить до Студентської академічної громади. Утім, жодного вищого навчального закладу закінчити йому так і не вдалося, тому більшість наук довелося опановувати самотужки. Бездоганно володів німецькою, польською, чеською, російською мовами, менше – французькою.

У 1941 році перебрався через український кордон. Повернувся до Рівного, де очолив випуск газети «Волинь», яка скоро стала загальноукраїнською. Письменник вважав, що в ті складні часи український народ не повинен бути «безсловесним» і має творити власне інформаційне поле. У «Волині» тоді ж працював молодший брат Симона Петлюри Олександр. В газеті друкувалися статті й вірші Євгена Маланюка, Олега Ольжича й Олени Теліги. Також Улас Самчук організував у Рівному видання дитячого часопису «Орленя».

Після війни Улас Самчук емігрував і деякий час жив у Німеччині, був одним із засновників і головою літературної організації МУР (Мистецький український рух). Після переїзду до Канади у 1948-му був засновником Організації українських письменників «Слово», Світового конґресу українців.

Письменник помер 9 липня 1987 року. Похований у Торонто. ●

eprasa.pl 7ce1a50610

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Історія іконостаса каплиці церкви Воздвиження Чесного Креста Господнього в Кракові

Тото, што о іконостасі Новосільского в 1972 році створенім для греко-католицкой громады Кракова (товды молящой ся ищы не в церкви при Вісьльній, а в каплици св. Доротеі костела св. Катерины отців Авґустянів на Авґустянскій), написал єм в статті: *Його Величніст Юрий Новосільскый*, єст юж історийом. Од квітня 2023 рока іконостас стоіт не в крамниці, а в каплиці. Мало хто знає, же до каплиці при костелі св. Катерины: *Часто ходил Юрій Новосільскый та його няньо Штефан – и то власно завдякы ньому – мают новий іконостас Юрія Новосільского. Єпископ греко-католицкий, владика Петро Крик (гнеска в Монахюмі) згадує: «Коли в Кракові признали нам каплицю св. Доротеі при монастирі Авґустянів – ничого в ній не было. Товды* ***няньо Новосільского, емеритований желізничар, котрий штоденно послугував до Службы Божой о. мітратови Денько, колиси там так забесідувати: „Мам сына, котрий малює, кєд бы о. Мітрат лем захотіли, то він намалює дакы іконы"****». Посвячыня іконостасу Новосільского мало місце на Великден 1972 рока.*[1] Сесе знаме завдякы Кристині Черні, додам, же того рока Великден сьвяткувано 9 квітня (Вєльканоц была скорше, але лем о тижден). Завдякы єй книжці знаме, же іконостас в каплици при Авґустянскій замонтувано ищы в марци. Бесідуют о тім знимкы іконостаса каплиці св. Доротеі, заміщены на карті архіву Фундациі Новосільскых так описаны: *Іконостас в костелі св. Катерины. Краків. Каплиця греко-католицка. Марец 1972 р.*[2] Адже посвячено го в Великден, але замонтувано ищы в марци, та греко-католикам, молящым ся в каплиці при Авґустянскій, служыл аж до 1998 рока (пак аж до рока Новосільского находил ся в алітургійным просторі церкви на Вісьльній).

Спонуком до «ожывліня» іконостасу Новосільского, приверніня го до стану, до якого был створений (до одкриваня невидимого) была зорганізувана през студентів Ягайльоньского Університету зустріч з творами Новосільского. 2 січня 2023 р. на фейсбуці замістили такє оголошыня: *Просиме на другу зустріч з творами Юрія Новосільского.* ***Глойдеме до греко-католицкой церкви Воздвиження Чесного Креста Господнього на улиці Вісьльні 11 в Кракові. Стрінеме ся з творами Новосільского, якы скорше находили ся в каплиці св. Доротеі при костелі св. Катерины, та з іншыма іконами ріжных періодів творчости митця.*** *В церкви вздриме тіж іконостас Яна Матейка. Пригадуєме, же в церкви треба быти достойно одягненому, жены на голові мают мати хустку.*[3] Організаторам стрічы з творами Новосільского была Секция Візантийского Мистецтва Наукового Здруженя Студентів Історії Мистецтва УЯ (*Sekcja Sztuki Bizantyńskiej KN SHS UJ*). Знали де и за чым идут, та доціняли и шанували наше, зато нагадували о достойным облеченю та о хустках, хоц в греко-католицкій церкви мало хто юж держыт ся того старинного звычаю предків.

Іхня спрага огляданя творів Новосільского в оригіналі была спонуком до того, же сес іконостас зас єст справжньом олтарьовом перегородом, а стало ся то хыбаль 15 квітня 2023 р. Нихто нигде го не переносил (лем раз в 1998 р., кєд здемонтовано го з каплиці при Авґустянскій). 15 квітня 2023 р. з новостворeной каплиці в церкви при Вісьльній на фейсбуковій стороні краківской парохії заміщено знимки. Аліна, єдна з осіб будучых горячыма прихильниками творчости Новосільского (на сайті: *Jerzy Nowosielski-grupa fanów twórczości*) до впису Анны з Познаня заміщеного ту 7 серпня 2024 р. написала: *В 2015 році іконостас Новосільского стоял в нішы* (напівокругле або простокутне заглиблiння в мурі або сьціні, выкористовуване яко архітектурна рама різбы), *як нич в роли паравану засланяючого не знати што. Поміщыня было…, крамиком з релігійныма предметами.* (…) ***Благодійно привернено належне му місце.*** *Не вшыткы творы мали такє щастя.* На щастя іконостас Новосільского такє щастя мал. Авторка до греко-католицкой, краківской каплиці приіхала аж з Познаня, бо як пише: *віділам знимкы и так барз праглам вздріти як тепер визерат,* – свою выповід завершыла двома словами и смайликом (емотком) – ***захоплена єм***. До Кракова хыбаль стягли єй знимкы 15 квітня 2023 р., заміщены на фейсбуковій сторінці краківской парохії.

1. Czerni, *Nowosielski w Małopolsce. Sztuka sakralna.* Małopolska Fundacja Sztuki Współczesnej. Краків 2015 р. с. 144.
2. Тамже с. 145.
3. Ikony Jerzego Nowosielskiego w Cerkwi pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Cerkiew pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Krakowie [w:] https://www.facebook.com/events/1281488059087660?ref=newsfeed [Доступ: 25.09.2024 р.]

ОГОЛОШЕННЯ

Об'єднання лемків повідомляє, що змінилися години роботи офісу Головної управи ОЛ у Горлицях (ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice).
Вівторок – 9:00 – 12:45 |14:00 – 16:00
Адреса для листування:
Biuro Główne Zarządu ZŁ
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice
електронна адреса: lemkounion@poczta.onet.pl
Моб.: +48 531 925 922

Розклад роботи Центру культури ім. Б.І. Антонича (pl. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice)
Понеділок: 9:30 – 13:15
Середа: 8:00 – 16:00
Четвер: 8:00 – 13:00

eprasa.pl 7ce1a50610

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Дотації на проєкти лемківських організацій у 2025 році

Цього року державні дотації на лемківські проєкти заплановано у розмірі 1,52 мільйона злотих. Зокрема для Об'єднання лемків (ОЛ) у Ґорлицях Міністерство внутрішніх справ і адміністрації передбачило фінансування на суму 252 тисячі злотих. Минулого року було виділено 225,5 тисяч.

– Ми маємо більш-менш ті самі проєкти, що й минулого року. Бюджет, який можемо використати для їхньої реалізації, теж схожий до тогорічного, – каже Григорій Трохановський, голова Об'єднання лемків.

Справді, якщо порівнювати фінансування проєктів, то сума коштів від ґрантодавця майже однакова з минулим роком.

Наприклад, на організацію наймасштабнішого лемківського заходу в Польщі – «Лемківської ватри» у Ждині, який організовує ОЛ, міністерство передбачило цього року 146 тисяч. Минулого року ґрантодавець виділив на фестиваль у Ждині 149 тисяч.

– Це може здаватися комусь дивним, але одна з найбільших витрат у проєкті «Ватра» – це оплата охорони та присутності медичних служб. Так буває у випадку масових заходів, що ці служби мусять бути, – розповідає Григорій Трохановський.

На свою основну діяльність ОЛ отримало 39 тисяч злотих. Минулого року – 32,5 тисячі.

Серед завдань, які організація реалізовуватиме цього року завдяки підтримці Міністерства внутрішніх справ та адміністрації, є також видання квартальника «Ватра», організація проєктів «Зустрічі з Лемківщиною», «Лемківський Єрусалим», проведення Лемківського кермешу у Вільхівці.

Як зазначив очільник організації, цього року ОЛ матиме невелику суму на діяльність ансамблю «Лемківський перстеник» з Ґладишова (на фото). Він отримає для своєї роботи 10 тисяч.

– Ми вперше подали заявку на фінансування для нашого колективу, який працює понад двадцять років. Можливо, гроші невеликі, але це завжди щось. Бо, наприклад, можна забезпечити проїзд дітей або роботу хореографа, – пояснює Григорій Трохановський.

Тут варто додати, що «Лемківський перстеник» – зараз єдиний лемківський дитячо-молодіжний танцювальний ансамбль на Лемківщині.

Для інвестиційних проєктів на 2025 рік Об'єднання лемків хотіло отримати ґрант на оновлення санітарної інфраструктури на території «Ватри» в Ждині. Ідеться про ремонт будинку з туалетами та душовими.

– Цей об'єкт потребує ремонту. Коли ми робили технічний огляд, архітектор оцінив ремонт приблизно в 400 тисяч. Ми написали ґрантодавцю проєкт на 200 тисяч, бо вважаю, що приблизно за такі кошти можна було б провести ремонтні роботи, – каже голова організації. На жаль, цього року ОЛ не вдалося отримати кошти на ці цілі.

– Ймовірно, спробуємо знов наступного року, – додає очільник ОЛ.

Щодо планів та змін на цей рік, то, як ми вже повідомляли у попередньому й цьому номері тижневика, на початку року змінився графік роботи офісу Головної управи ОЛ у Ґорлицях. Тепер більшість днів тижня він буде працювати в Центрі культури ім. Б. І. Антонича.

– З одного боку, ми хотіли трохи активізувати Центр. Ми теж туди перенесли роботу офісу, тому що там просто більше місця. Попри те, що офіс в «антоничівці» працюватиме три дні на тиждень, дотеперішніх подій не бракуватиме, – додає Григорій Трохановський.

Нагадаємо, що протягом багатьох років у Центрі ім. Б. І. Антонича проводять різноманітні заходи, зокрема в рамах проєктів «Лемківський Єрусалим» та «Зустрічі з Лемківщиною». І вони будуть мати продовження.

За словами очільника організації, як і в попередніх випадках, цю діяльність координуватиме Наталя Гладик, яка кілька попередніх скликань ОЛ була секретарем організації, але від нового року пішла з посади.

– Чесно кажучи, бюрократія ніколи не була в моїй природі. Кілька місяців тому я вирішила, що мені потрібні зміни. Хочу повернутися до творчої роботи й спробувати жити з мистецтва. Побачимо, як воно піде, – пояснює Наталя Гладик, яка в рамах своєї роботи в Об'єднанні лемків ініціювала багато мистецьких проєктів. Це, серед іншого, ініціатива «Двері в загублений світ», у межах якої в кількох зниклих селах Лемківщини ми можемо перейти через двері, що ведуть у нікуди. Також вона є кураторкою щорічних виставок «Лемківський Єрусалим».

– Ми всі розуміємо Наталю і поважаємо її рішення. Вже є думка про людину, яка могла б стати новим секретарем організації, – підсумовує Григорій Трохановський.

***

Перелік лемківських проєктів усіх організацій та призначених на них Міністерством внутрішніх справ і адміністрації коштів можна знайти на сайті **mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl** у розділі «**Dotacje**». ●

eprasa.pl 7ce1a50610

22 січня 2025 року
на 85-му році життя,
прийнявши Святі тайни,
упокоївся в Бозі

бл.п.
Михайло Старух
Коханий Чоловік, Батько,
Дідусь та Прадідусь

Михайло народився в селі Бук, повіт Лісько. В рамках акції «Вісла» разом з родиною був виселений до Пусткова і там проживав до смерті. З покорою приймав все, що приносило життя. Разом зі своєю дружиною Данутою спільно прожив майже 58 років, вони виховали 3 дітей і дочекалися 2 внуків і одного правнука. Їхнє сімейне та релігійне життя, а також велика пошана до Богу посвячених осіб мали немалий вплив, тож найстарший син став Ієромонахом Павлом ЧСВВ.

Висловлюємо щиру подяку о. Михайлу Плець, душпастирю Тшеб'ятова, за звершення святих таїнств та організований похорон, що відбувся 25 січня ц. р.

Особливу подяку складаємо нашим Преосвященним Єпископам. Владиці Аркадію Трохановському, Єпарху Ольштинсько-Ґданському за очолення Парастасу, Літургії і проповідь та Владиці Володимиру Ющаку ЧСВВ, Єпарху Вроцлавсько-Кошалінському за відвідини ще перед похороном, участь у заупокійних Богослужіннях і слово.

Велике спасибі Ієромонаху Ігорю Гарасиму, Протоігумену Василіянського Чину у Польщі за відвідини, підтримку, молитву і прощальне слово, а також усім отцям, які взяли участь у похороні: о. митрату Івану Лайкошу з Ґурова-Ілавецького, о. митрату Андрію Сороці з Ельблонґа, о. протоієрею Марку Сосницькому з Колобжеґу, ієром. Мирославу Підлипчаку ЧСВВ з Кентшина, о. д-ру Ігору Губачу, канцлеру Ольштинсько-Ґданської єпархії з Пасленка, о. Роману Стороняку з Моронґа, о. Павлу Поточному з Циганка, о. Володимиру Куцай з Ґданська та римо-католицьким священникам: кс. проф. Вєславу Дик зі Щеціна та кс. Станіславу Кшижановському з Побєрова.

Дякуємо Хористам, а також п. Дарії Більо за прощальне слово від імені української та парафіяльної громади.

Дякуємо всім Священникам та монашим спільнотам, які не змогли прибути на похоронний обряд, але єдналися з нами у молитві зі своїми парафіянами. Дякуємо також всім, хто підтримав нас у цей час молитвою і словом.

Висловлюємо щиро подяку делегатам Уряду Морського зі Щеціна, Стражи Ґмінної з Реваля, Водоцьонґам Реваль, Віллі Гофф Тшенсач, сестрам Йосифіткам з Бань-Мазурських, делегатам з парафії Круклянки, Представникам ОУП, Родині, Сусідам, Приятелям, знайомим і всім, хто взяв участь у похоронних молитвах та провів з нами Покійного до Дому Батька. Вічна Йому Пам'ять!

З повагою і пошаною,
Дружина Данута, ієромонах Павло ЧСВВ
та Ольга і Миколай з Родинами

---

14 грудня 2024 року відійшов до вічності
бл.п. Дмитро Кузьо
батько сестри Меланії СНДМ, дорогої для нас духовної Особи і відданої катехитки наших дітей.
У скорбній молитві єднаємось з Вами, Сестро Меланіє, і висловлюємо щире співчуття Вам і Вашим Рідним.

Гурток ОУП в Білому Борі й білобірська громада

«Ти, що життям володієш і смертю, у дворах святих упокой того, кого прийняв єси з дочасного…»

Ділимося сумною вісткою,
що 22.01.2025 відійшов у вічність

бл.п. МИХАЙЛО СТАРУХ

народжений в с. Бук біля Тісної, Ліського повіту.
Щирий патріот, член гуртка УСКТ в Пусткові від початку існування організації, в подальшому член гуртка ОУП в Тшеб'ятові. Вірний читач українських пресових видань «Наше слово», «Благовіст» і не тільки. Радо служив допомогою на ниві церковній і громадській.
Вічна Йому пам'ять і Царство Небесне!
Молитовно єднаємось у цей скорботний час з Найближчими і розділяємо душевний біль з **дружиною Данутою, дітьми: о. Павлом (парохом у парафії Венґожево), Ольгою і Миколою з родинами** та **рідними**.

Управа і члени гуртка ОУП в Тшеб'ятові
та парафіяльна спільнота

З глибоким жалем сповіщаємо,
що 14 грудня 2024 року на 97-му році життя у Доброму Місті відійшов до Господа
Дорогий наш Тато, Дідусь й Прадідусь

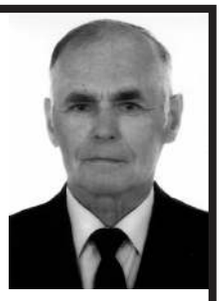

бл.п. Дмитро Кузьо

Висловлюємо щиру подяку всім, хто супроводив Покійного в останню дорогу.
Щиро дякуємо Владиці Кир Володимирові Ющаку і усім Отцям, які разом з Владикою молилися у Вроцлаві за бл. п. Дмитра. Дякуємо також за слова співчуття, передані родині. Дуже дякуємо Владиці Кир Аркадієві Трохановському за очолення похоронного Богослужіння і глибоку змістовну проповідь.
Сердечно дякуємо усім отцям, які брали участь у похоронних торжествах: о. протосинкелу митрату Б. Галушці, о. проф. Я. Москалику, о. протосинкелу Іванові Галушці, о. пароху Б. Ситчику, о. С. Тарапацькому, о. М. Дмитерко, о. П. Почекайло, о. М. Іванців. Велике спасибі отцям, які служили Парастас: о. декану І. Лайкошу, о. митрату А. Сорока, о. А. Маслею, о. Ю. Кравецькому, о. Богдану Ситчику. Велике спасибі усім Отцям і Сестрам, які молилися в парафіях за нашого Тата, за слова співчуття.
Дякуємо дуже Провінційній Настоятельці М. Ожанській СНДМ за щирі слова співчуття родині.
Дякуємо за присутність на похоронних торжествах с. Н. Маціна СНДМ, с. О. Манькут СНДМ, с. Д. Вільховській СНДМ.
Щиро дякуємо за присутність пану Директору А. Дрозду Комплексу шкіл ім. Т. Шевченка у Білому Борі і усім Учителям за слова співчуття. Дякуємо Дирекції і Учителям Початкової школи в Жечениці.
Дякуємо приятелям, односельчанам з села Творильного, родині, знайомим, сусідам, церковному хорові та усім парафіянам, які молитвою проводжали нашого покійного Батька в останню путь.
Нехай нерідна земля буде нашому Батькові легкою.
Вічна Йому пам'ять.

Діти: Славомир, Степан, Анна з родинами
та с. Антонія СНДМ і с. Меланія СНДМ

eprasa.pl 7ce1a50610

Вітаємо з 50-річним ювілеєм подружнього життя

ІРИНУ і ЗБІҐНЄВА СЕНЬКО

Бажаємо Вам, Друзі, довгих років спокійного життя, міцного здоров'я, любові, щастя та злагоди.
Нехай близькі Вашому серцю люди завжди залишаються поруч і поважають Вас.
Вертайтеся спогадами лише до приємних моментів, а те, що попереду, нехай зігріває Вас позитивною енергією, добрими вістками і настановами.
Божого благословення Вам на многії і благії літа!

Управа гуртка ОУП в Тшеб'ятові та Друзі

Рекомендуємо придбати книгу професора історії та працівника Інституту етнології та культурної антропології Вроцлавського університету Ярослава Сирника – «Лемківські перехрестя».

У своїй книзі професор взявся за кілька ключових дослідницьких завдань, як-от аналіз впливу подій 40-х років минулого століття на настрої лемків, їхню участь у різних формуваннях і подальшу міфологізацію цих подій.
Історик також розглядає, як цей досвід зараз використовують для створення образу, серед іншого, ідентичності нащадків переселенців з Лемківщини.
Ви можете замовити її у видавництві:
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
Pl. Uniwersytecki 15, 50-137 Wrocław
Та інтернет-книгарні: **тел. 71 375 2809, 518 355 632**

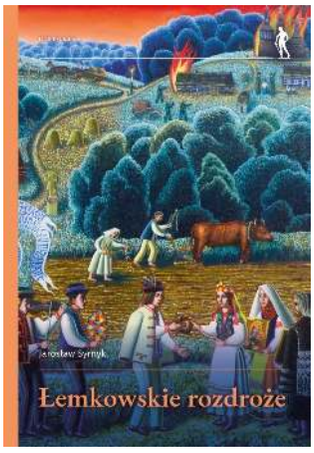

Єднаємося в жалю і скорботі
та висловлюємо слова співчуття
Галині і Богданові Чабан з родиною
з приводу смерті Мами

бл. пам. Марії Яремус

Вічна пам'ять!

Члени гуртка ОУП у Валчі
та парафіяльна спільнота

- **ДОРОГІ ЧИТАЧІ! Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).**

Редакція

- Запрошуємо усіх потребуючих, хворих та старших замешкати разом з нами у Домі Божого Милосердя в Пралківцях.
Ekumeniczny Dom Pomocy Społecznej
Prałkowce 231, 37-700 Przemyśl
Tel. **16 6787773** email: **edps.pralkowce@gmail.com**

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 7ce1a50610

Przekaż 1,5 % na rzecz dzieci

ze szkół w Białym Borze

oraz punktów nauczania

Передайте 1,5% дітям зі шкіл

у Білому Борі

та навчальних пунктів

1,5%

PODATEK DOCHODOWY

KRS nr 0000138192 KIWANIS

na rzecz Szkół w Białym Borze, punktów nauczania

Wspieraj dzieci - przekaż podatek!

Związek Ukraińców w Polsce

KIWANIS INTERNATIONAL — SERVING THE CHILDREN OF THE WORLD

więcej informacji:

www.liceum-bialybor.pl · www.sp2bbor.eu

eprasa.pl 7ce1a50610